

Nefndarálit

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 116/2006, um stjórn fiskveiða, með síðari breytingum (strandveiði, aflamark, samstarf, tekjur af veiðigjaldi, tímabundin ákvæði).

Frá 1. minni hluta sjávarútvegs- og landbúnaðarnefndar.

Í frumvarpinu eru lagðar til breytingar á lögum nr. 116/2006, um stjórn fiskveiða. Um tvenns konar breytingar er að ræða, annars vegar tímabundin ákvæði sem fyrirhugað er að gildi á fiskveiðiárunum 2010/2011 og 2011/2012 og hins vegar nokkrar almennar breytingar á lögnum.

Athugasemdir umsagnaraðila um málið voru í öllum tilvikum mjög neikvæðar. Bent var ítrekað á að samþykkt frumvarpsins mundi veikja rekstrargrundvöll sjávarútvegsins, veikja gengi krónunnar, auka pólitískt vald ráðherra með óeðlilegu valdaframsali og færa veiðiheimildir frá þeim aðilum sem hafa atvinnu af sjómennsku til aðila sem stunda hana í frítíma sínum. 1. minni hluti tekur undir athugasemdir umsagnaraðila og gagnrýnir jafnframt þann stutta tíma sem nefndin hefur haft við afgreiðslu málsins. Að sama skapi voru umsagnaraðilum eingöngu gefnir þrjú dagar til að skila inn athugasemdum og telur 1. minni hluti það óeðlilega stuttan tíma í ljósi þess hversu miklir hagsmunir eru í húfi.

Í 1. gr. frumvarpsins eru lagðar til breytingar á 6. gr. a laganna á þann hátt að sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra geti ákveðið með reglugerð að aukning aflamagns í strandveiðum umfram 6.000 lestir geti runnið til flokks minni skipa sem hafa strandveiðileyfi og eru allt að 3 brúttótonn. 1. minni hluti telur að óskynsamlegt sé að búa til slíkan sérsmábátastrandveiðiflota, m.a. af öryggisástæðum. Ljóst er að mikil eftirspurn hefur verið eftir kerfi sem gefur nýliðum tækifæri til að stunda veiðar. Strandveiðikerfið hefur verið tilraun til að svara þessari eftirspurn. Kerfið hefur sætt alvarlegri gagnrýni nær allra samfélags hópa, þ.m.t. strandveiðiflotans sjálfs. Stjórn veiðanna stuðlar að mismunun eftir stærð báta og landshlutum, lágu fiskverði til þátttakenda, minni gæðum hráefnisins, óhagkvæmri sjósókn með hærri oliukostnaði (þegar bátar þurfa að sigla heim úr góðri veiði vegna 650 kg hámarksveiði) og útilokun frá nýsköpun á bestu mánuðum ársins. Allir hópar samfélagsins, þ.m.t. ýmsir útgerðarmenn, eru tilbúnir að leggja til heimildir til nýliðunar. Hins vegar er ekki áhugi fyrir að heimildir séu teknar af útgerðum landsins til að færa öðrum starfandi útgerðum eða fyrrverandi útgerðarmönnum fiskveiðiheimildir, eða að aflaheimildir séu fluttar úr aflamarkskerfinu í einum landshluta til tímabundinna félagslegra veiða í öðrum landshluta. Veiðina þarf að opna og gera mögulegri í öllum landshlutum sem stuðning við nýliða, kvótalausar útgerðir og frumkvöðla. Fulltrúar Framsóknarflokksins eru reiðubúnir að taka þátt í mótun strandveiðikerfis er byggist meðal annars á tillögu til þingsályktunar í þskj. 1670, 881. máli á 139. löggjafarþingi (fylgiskjal I) og vísar einnig til fylgiskjals II.

Í 2. gr. er lögð fram tillaga að breytingum á því ákvæði laganna er fjallar um hvaða aflaheimildir skulu dregnar frá heildaraflamarki áður en kemur til almennrar úthlutunar til fiskiskipaflotans. Frumvarpstillagan sjálf gengur allt of langt og getur ekki óbreytt farið í gegnum þingið. Meiri hluti sjávarútvegs- og landbúnaðarnefndar hefur hins vegar lagt fram breyt-

ingartillögu sem felur í sér sanngjarnara fyrirkomulag. 1. minni hluti telur að tillagan sé til bóta og gæti, ef vel heppnast, verið grundvöllur að réttlátari jöfnun milli aflahlutdeildarkerfisins og annarra úthlutunaraðferða. 1. minni hluti bendir hins vegar á hvort rétt væri að bíða með lögfestingu reglunnar, láta á hana reyna áður og læra af reynslunni. Einnig þarf að skoða prósentuhluta hennar og bendir 1. minni hluti á að óskýrt sé af hverju nú sé talað um hærri prósentutölu en var í upphaflegu frumvarpstillögunni. Ekki hefur gefist nægilegur tími til að gaumgæfa þau áhrif sem tillagan hefur og því er skynsamlegast að fella greinina út og bíða með afgreiðslu hennar til haustsins.

Það er álit 1. minni hluta að rétt sé að fella 3. gr. frumvarpsins brott og láta núverandi byggðakvótaúthlutunarkerfi standa óbreytt. 1. minni hluti telur hins vegar nauðsynlegt að lagst verði yfir þær reglur og þær gerðar einfaldari og skilvirkari. Í því sambandi bendir 1. minni hluti á hugmyndir Framsóknarflokksins sem fram koma í tillögu til þingsályktunar um framtíðarstefnu í sjávarútvegsmálum, sbr. þskj. 1670. Þar er lagt til að farin verði sú leið að úthluta ákveðnu magni aflaheimilda til fiskvinnslu. Mundi slíkt fyrirkomulag tryggja með enn öruggari hætti vinnu í viðkomandi byggðarlagi. Nauðsynlegt væri að setja ákveðna verk-lags- og viðmiðunarreglur og telur 1. minni hluti að eðlilegt væri að úthlutun mundi m.a. miðast við vinnslu ársins á undan.

Í 5. gr. frumvarpsins er lagt til að viðmið vegna útreiknings á veiðigjaldi verði hækkað um liðlega 70%. 1. minni hluti telur eðlilegt að leggja á veiðigjald en bendir hins vegar á að það verði að vera hóflegt og tengt afkomu greinarinnar. 1. minni hluti gagnrýnir jafnframt harðlega að ekki liggi fyrir efnahagsleg greining á áhrifum þess að hækka veiðigjaldið jafn mikið og lagt er til og telur 1. minni hluti nauðsynlegt að slík greining liggi fyrir áður en málið er afgreitt í þinginu. 1. minni hluti bendir á að veiðigjaldið er skattur í lagalegum skilningi og innheimta gjaldsins þarf því að byggjast á skýrri heimild í lögum, sbr. ákvæði 40. gr. og 1. mgr. 77. gr. stjórnarskrárinnar. Það er því sérstaklega vafasamt að í frumvarpinu sé sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra falið skattlagningarvaldið án þess að kveðið sé á um efnisleg viðmið um það hvernig þessu valdi skuli vera beitt. Að mati 1. minni hluta fullnægir það ekki skilyrðum 40. gr. og 1. mgr. 77. gr. stjórnarskrárinnar að vísa í ákvæðinu í rekstraryfirlit fiskveiða sem Hagstofa Íslands reiknar og birtir heldur er nauðsynlegt að skattlagning byggist á skýrum viðmiðum í lagaákvæðum. Að mati 1. minni hluta er mikilvægt að b-liður 5. gr. frumvarpsins falli brott.

Núgildandi fyrirkomulag um ráðstöfun veiðigjaldsins gerir ráð fyrir að allar tekjur af veiðigjaldinu renni óskiptar til ríkissjóðs. Í 6. gr. frumvarpsins er lögð til breyting á því fyrirkomulagi þannig að 80% teknanna renni í ríkissjóð en 20% verður ráðstafað eftir tilteknu skiptihlutfalli til landshluta. Í athugasemdum við frumvarpið kemur fram að vonast er til að með þessari nýju skiptingu muni meiri sátt ríkja um ráðstöfun veiðigjaldsins. Í umsögn fjárlagaskrifstofu fjármálaráðuneytisins kemur fram mikil gagnrýni á ákvæðið. Til að mynda er bent á að hið nýja fyrirkomulag muni leiða til þess að mikill mismunur verði á framlagi til einstakra landshluta. 1. minni hluti telur mikilvægt að hluti auðlindarentunnar renni til greinarinnar sjálfar til nýsköpunar, rannsókna og markaðsstarfa. Að sama leyti er nauðsynlegt að nýir aðilar geti sótt um styrk til nýsköpunar og rannsókna til að auðga þekkingu og nýtingu auðlindarinnar. Þá tekur 1. minni hluti undir þá hugmyndafræði meiri hlutans að hluti gjaldsins renni aftur til þess landsvæðis þar sem auðlindarentan verður til. Er það í samræmi við þær hugmyndir sem fram koma í þingsályktunartillögu Framsóknarflokksins um framtíðarstefnu í sjávarútvegsmálum. Þar kemur jafnframt fram að ef hluti gjaldsins rennur til þess landsvæðis þar sem auðlindarentan varð til væri í raun um að ræða mótvægi við viðbótar-skattlagningu, sérstaklega landsbyggðarinnar. Þó að 1. minni hluti sé samþykktur hugmynda-

fræðinni að baki ákvæðinu þá vill hann gagnrýna sérstaklega útfærsluna. Telur 1. minni hluti að betra væri að útfæra hugmynd sem miðaðist við að hluti auðlindarentunnar færi til atvinnusköpunar í viðkomandi byggðarlagi, m.a. með því að fjármunirnir rynnu til atvinnuþróunarfélaga og e.t.v. eignarhaldsfélaga sem mundu tilheyra viðkomandi byggðarlagi. Meiri hluti gjaldsins rynni síðan í rikissjóð. 1. minni hluti bendir jafnframt á í þessu sambandi að grundvallaratriði er að skilgreina þjóðareign á auðlindum og hvaða auðlindir séu í þjóðareign. Í kjölfar þess er svo nauðsynlegt að tryggja jafnræði milli atvinnugreina um gjaldtöku.

Í 7. gr. frumvarpsins er lagt til að þrjú ný ákvæði til bráðabirgða bætist við lög. Í a-lið er lagt til að á fiskveiðiárunum 2010/2011 og 2011/2012 hafi sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra 2.000 lestir af síld til sérstakrar úthlutunar og að fiskveiðiárið 2011/2012 hafi hann einnig 1.200 lestir af skötusel til sérstakrar úthlutunar. 1. minni hluti er alfarið á móti a-lið 7. gr. þar sem verið er að fara út úr aflamarkskerfinu og færa úthlutun frá einum aðila yfir til annars en ekki verið að tala um aukningu umfram t.d. 20 ára meðaltalsafla. Að mati 1. minni hluta er mikilvægt að við úthlutun sé ávallt gætt að varúðarreglu um heildarveiði og varlega verði að fara í breytingar á því kerfi.

Í b-lið 7. gr. er kveðið á um að skipstjóra skips sé heimilt að ákveða að ákveðinn hluti keilu- og lönguafla skips reiknist ekki til aflamarks þess, en nokkuð er um að langa og keila veiðist sem meðafli við þorsk- og ýsuveiðar. Er markmið ákvæðisins sagt vera það að draga úr brottkasti vegna skorts á aflamarki. 1. minni hluti er sammála ákvörðun meiri hlutans að leggja til að ákvæðið verði fellt brott. Er það mat 1. minni hluta að ákvæðið gæti hugsanlega leitt til ofveiði í framangreindum tegundum og það beri að forðast.

Í c-lið 7. gr. er gert ráð fyrir að ákveðnu viðbótarmagni sé ráðstafað til strandveiða annars vegar og í byggðakvóta hins vegar. Þannig er gert ráð fyrir aukningu á þorsk- og ufsakvóta til strandveiða á yfirstandandi og næsta fiskveiðiári og hins vegar er gert ráð fyrir aukningu á þorsk-, ýsu- og ufsakvóta á næsta fiskveiðiári til stuðnings byggðarlögum. 1. minni hluti getur tekið undir að til að stuðla að viðtækari sátt um fiskveiðistjórnarkerfið megi auka úthlutun til ýmissa þátta, sbr. tillögur í þskj. 1670, en telur að allt of bratt sé farið í þær stækkanir og í ljósi reynslunnar sé það ekki skynsamlegt. 1. minni hluti bendir einnig á að óskynsamlega sé farið í úthlutun til strandveiða þetta árið þar sem strandveiðitímabilið sé hálfnað. 1. minni hluti telur að til að byrja með mætti t.a.m. úthluta 1.000 tonnum af þorski og 250 tonnum af ufsa án þess að það kæmi til skerðingar á aflaheimildum annarra og án þess að trufla aflareglu eða gæðavottun ábyrgra fiskveiða. Hvað viðkemur úthlutun vegna næsta fiskveiðiárs telur 1. minni hluti að þar sé allt of langt gengið. Nauðsynlegt er að ákvörðun um stækkingu potta sé tekin vegna raunverulegrar stofnstærðaraukningar en ekki til þess eins að færa úthlutun frá einum til annars. Það skapar ekki ný störf né aukinn hagvöxt. Er það skoðun 1. minni hluta að fara verður varlega í að stækka potta á meðan úthlutun til aflamarkskerfisins er langt undir meðaltali aflaheimilda síðustu 20 ára. Betra sé að auka við pottana lítið í einu á löngum tíma og byggja á þeirri reynslu sem myndast. Bendir 1. minni hluti á að við slíkar stækkanir potta er nauðsynlegt að skipaður verði samráðshópur til að sem viðtækust sátt náist um fiskveiðistjórnarkerfið. Er slíkan samráðshópur m.a. að finna í tillögu til þingsályktunar um framtíðarstefnu í sjávarútvegsmálum í þskj. 1670.

Í breytingartillögum er m.a. að finna tillögu að nýju ákvæði til bráðabirgða. Er það lagt til sökum þess að ekki er að finna í frumvarpinu ákvæði sem framlengir ákvæði til bráðabirgða IX í lögum um stjórn fiskveiða. Ákvæðið nær einna helst til ferðaþjónustubáta þar sem farþegar stunda sjóstangveiði með fjölda stanga. Ákvæðið kveður á um að á tveimur fiskveiðiárum skuli allt að 200 lestir af óslægðum botnfiski boðnar til leigu þeim sem hafa leyfi til fristundaveiða. 1. minni hluti telur að í stað þess fyrirkomulags sem haft hefur verið

um frístundaveiðarnar sé skynsamlegra og betra kerfi að finna í tillögum framsóknarmanna í framangreindri tillögu til þingsályktunar. Er þar lagt til að svokallaðar frístundaveiðar verði kallaðar ferðaþjónustuveiðar. Hugmyndin er sú að útgáfa veiðileyfa byggist fyrst og fremst á að eftir slíkar veiðar verði heimilt að landa afla sem VS-afla. Með þeim hætti gæti atvinnugreinin dafnað á eigin forsendum ferðaþjónustu en sé ekki takmörkuð af því að eiga ekki aðgang að aflaheimildum. 1. minni hluti áréttar að setja þyrfti sérstakar reglur um þessa atvinnugrein og úthlutun veiðileyfa til hennar. Þetta fyrirkomulag mundi hins vegar ýta undir nýsköpun og styrkingu ferðaþjónustunnar og sérstaklega í ljósi þess að ferðaþjónustuveiðar eru mikilvægur vaxtarbroddur í einstökum sjávarbyggðum og hafa mikla möguleika til að dafna og stækka.

Að öllu framansögðu er ljóst að 1. minni hluti telur að frumvarpið sé vanbúið. Einstakar greinar megi fella út og breyta öðrum. 1. minni hluti leggst gegn frumvarpinu og leggur til að því verði **vísað til ríkisstjórnarinnar** til gagn Gerrar endurskoðunar þar sem samráð og samvinna verði höfð við alla hagsmunaaðila, sbr. tillögur í þingsályktun í þskj. 1670.

Alþingi, 8. júní 2011.

Sigurður Ingi Jóhannsson.

Fylgiskjal I.

Tillaga til þingsályktunar um framtíðarstefnu í sjávarútvegsmálum. (Þskj. 1670, 881. mál á 139. löggjafarþingi.)

Flm.: Sigurður Ingi Jóhannsson, Sigmundur Davíð Gunnlaugsson,
Gunnar Bragi Sveinsson, Ásmundur Einar Daðason, Birkir Jón Jónsson,
Eygló Harðardóttir, Guðmundur Steingrímsson, Höskuldur Þórhallsson,
Siv Friðleifsdóttir, Vigdís Hauksdóttir.

Alþingi ályktar að fela sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra að skipa samráðshóp til að leita leiðar til að móta skýra stefnu til lengri tíma í sjávarútvegsmálum. Hópurinn verði skipaður fulltrúum allra þingflokka, fulltrúum atvinnulífsins, launþega, sveitarfélaga, fyrirtækja í sjávarútvegi og annarra hagsmunasamtaka. Hópurinn leggi tillögur fyrir sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra eigi síðar en 1. janúar 2012 og ráðherra leggi fram lagafrumvörp til innleiðingar þeirra í íslensk lög. Við vinnu hópsins verði áhersla lögð á eftirfarandi:

1. Sjávarauðlindin verði tryggð sameign þjóðarinnar með ákvæði í stjórnarskrá.
2. Stjórn fiskveiða verði blönduð leið, annars vegar á grunni aflahlutdeildar á skip og hins vegar úthlutun veiðileyfa sem taki mið af sértækum byggðaaðgerðum, hvatningu til nýsköpunar og nýliðun. Úthlutun veiðileyfa verði gerð með þeim hætti að skilgreina tvo potta, annars vegar pott með nýtingarsamningum og hins vegar pott þar sem veiðileyfum verði úthlutað til ákveðinna aðila. Frístundaveiðar verði kallaðar ferðaþjónustuveiðar til að atvinnugreinin geti dafnað á eigin forsendum ferðaþjónustunnar.

3. Veidigjald/auðlindarentan sem sjávarútvegurinn greiðir verði nýtt að hluta til nýsköpunar, rannsókna og markaðssetningar innan greinarinnar sjálftrar. Hluti renni til landsvæða þar sem auðlindarentan verður til og hluti í ríkissjóð.
4. Hlúð verði að nýsköpun og enn frekari nýtingu hráefnis til að skapa verðmæti og auka arðsemi.
5. Tryggt verði að auðlindin verði nýtt á sem skynsamlegastan hátt og nýtingin verði byggð á grunni vísindalegrar þekkingar og sjálfbærni lífríkisins.
6. Áhersla verði lögð á að sjávarútvegur sé ekki einungis veiðar heldur einnig hátækni-væddur matvælaíðnaður.
7. Sjónum verði í vaxandi mæli beint að umhverfislegum þáttum og augljósu samspili nýtingar hinna ýmsu tegunda hafsins til að tryggja áframhaldandi forustu Íslendinga á sviði sjálfbærrar nýtingar auðlinda hafsins.

Greinargerð.

Mikilvægasta verkefni stjórnvalda er að tryggja stöðugleika og ná sem víðtækastri sátt í sjávarútvegsmálum þjóðarinnar. Felur það ekki síst í sér að auka verðmætasköpun þjóðarbúsins, efla arðsemi greinarinnar og styrkja þjóðarhag. Ekki hefur tekist að vinna saman að úrlausn þeirra verkefna sem snúa að sjávarútvegsmálum en nauðsynlegt er að móta skýra stefnu til lengri tíma litið og tryggja stöðugleika um fiskveiðistjórnarkerfið á þann hátt að rekstrarumhverfið sé stöðugt og hægt sé að skipuleggja rekstur og fjárfestingu.

Tillagan byggist á því að samráðshópur þingflokka, fulltrúa atvinnulífsins, launþega, sveitarfélaga, fyrirtækja í sjávarútvegi og annarra hagsmunasamtaka verði skipaður til að leita leiðar til að móta skýra stefnu til lengri tíma í sjávarútvegsmálum. Sérstök áhersla verði lög á sjö atriði.

1. Sjávarauðlindin sameign þjóðarinnar.

Mikilvægt er að tryggja eign þjóðarinnar á sjávarauðlindinni. Í 1. gr. laga nr. 116/2006, um stjórn fiskveiða, kemur fram að nytjastofnar á Íslandsmiðum eru sameign íslensku þjóðarinnar. Nauðsynlegt er að lögfesta hvað hugtakið „sameign þjóðarinnar“ þýðir eða þjóðareign. Úthlutun aflaheimilda og nýtingarsamningar á þeim byggjast á að stjórnvöld fari með eignarréttinn á auðlindinni og geti með samningum falið öðrum nýtingarréttinn í ákveðinn tíma og magni. Málið er flókið og skal hafa til hliðsjónar 385. mál á 135. löggjafarþingi og 15. mál á 136. löggjafarþingi, frumvarp til stjórnarskipunarlaganna um breytingu á stjórnarskrá lýðveldisins Íslands, nr. 33/1944, með síðari breytingum.

2. Stjórn fiskveiða verði með blandaðri leið.

Í tillögunni er lagt til að blönduð leið verði farin í stjórn fiskveiða. Grunnur núverandi kerfis um aflahlutdeild á skip hefur reynst vel bæði með tilliti til hagstjórnar og verndunar fiskstofna. Því er lagt til að sá grunnur verði áfram grundvöllur fiskveiðistjórnar og að enn frekari aukningu arðsemi og atvinnu í greininni. Hins vegar er lagt til nýtt fyrirkomulag úthlutana þar sem sérstaklega er gætt byggðasjónarmiða, m.a. með úthlutun aflaheimilda til fiskvinnsla, strandveiða og annarra aðgerða sem einnig auka möguleika á nýliðun í greininni. Að auki er sérstaklega ýtt undir nýsköpun með veiðum á van- og ónýttum tegundum og einnig fullnýtingu hráefnis, fiskeldi og rækt, t.d. kræklingarækt.

Í tillögunni er lagt til að úthlutun veiðileyfa verði gerð með þeim hætti að skilgreina tvo potta. Í potti eitt verða gerðir nýtingarsamningar til u.þ.b. 20 ára, á grunni aflahlutdeildar á hvern bát. Samningurinn verði á milli ríkis og útgerðar og eitt af skilyrðum verði annaðhvort

að útgerðin sé algerlega í eigu íslenskra aðila eða í það minnsta að eigendur hafi haft íslenska búsetu að lágmarki síðustu fimm ár. Slíkt ákvæði gæti tryggt raunverulegt eignarhald Íslendinga á auðlindinni. Lagt er til að nýtingarsamningar verði til u.þ.b. 20 ára og að mati flutningsmanna mun það tryggja nægjanlega stöðugleika fyrir greinina til að auka fjárfestingar í henni. Að auki flýttir það fyrir nauðsynlegri endurnýjun flotans og eykur rekstrar- og atvinnuöryggi starfsmanna á sjó og í landi. Nýtingarsamningarnir innihaldi m.a. ákvæði um aukna veiðiskyldu og takmarkað framsal. Rétt þykir að setja ákvæði í samninginn sem tryggi að sé samningurinn brotinn eða útgerð verði gjaldþrota falli aflahlutdeildin aftur til ríkisins.

Nýtingarsamningar verði endurskoðaðir á fimm ára fresti með möguleika á framlengingu til fimm ára í senn. Hefur þeim hugmyndum verið komið á framfæri að eftir ákveðinn tíma, t.d. 10 ár, verði nauðsynlegt að tryggja með einhverjum hætti að hluti aflaheimildanna sé á hreyfingu til að tryggja hámarksarðsemi greinarinnar til lengri tíma sem og möguleika nýrra aðila að vaxa upp úr potti tvö. Jafnframt er lagt til að skoðað verði með hvaða hætti sé hægt að draga úr veðsetningu greinarinnar, í því sambandi er lagt til að óbein veðsetning aflaheimilda verði takmörkuð enn frekar.

Í potti tvö verði um að ræða nokkrar ólíkar aðferðir við að úthluta aflaheimildum. Í núverandi kerfi er einnig um þónokkrar ólíkar aðferðir að ræða þar sem aflaheimildum er úthlutað vegna byggðasjónarmiða eða annarra ívilnana. Þær aflaheimildir eru u.þ.b. 3,5% af heildarþorskígildum. Í potti tvö er lagt til að farin verði sú leið að úthluta til fiskvinnslu, þar sem það á við, ákveðnu magni aflaheimilda til að tryggja atvinnu og byggðasjónarmið. Um nýjung er að ræða þar sem hugsunin er sú að fiskvinnslan fengi úthlutað eftir ákveðnum reglum, samkvæmt byggðasjónarmiðum, og tekið yrið mið af vinnslu ársins á undan. Í tillögunni er lagt til að svokallaðar frístundaveiðar verði hér eftir kallaðar ferðaþjónustuveiðar. Hugmyndin er að útgáfa veiðileyfa byggist fyrst og fremst á að slíkar veiðar geti landað á Hafrannsóknastofnun eða VS-afla, þá geti sú atvinnugrein dafnað á eigin forsendum ferðaþjónustu en sé ekki takmörkuð af því að eiga ekki aðgang að aflaheimildum. Setja þarf sérstakar reglur um þessa atvinnugrein og veiðileyfaúthlutunina. Að mati flutningsmanna eru ferðaþjónustuveiðar mikilvægur vaxtarbroddur í einstökum sjávarbyggðum og hafa mikla möguleika til að dafna og stækka.

Lögð er rík áhersla á nýsköpun í sjávarútvegi. Ein leið til þess er að auka úthlutun veiðileyfa til aðila sem vilja reyna fyrir sér með að nýta van- eða ónýttar tegundir. Rökin fyrir því er að úthlutunin verði að einhverju leyti í formi meðaflareglna en einnig að úthlutað verði aflaheimildum til slíkra aðila til að tryggja rekstrargrundvöll, til að mynda á ársgrundvelli, á meðan verið er að byggja upp þekkingu á veiðum og vinnslu. Hér er einnig hugað að vexti fiskeldis (t.d. á þorski, lúðu og laxi) sem er mikilvægur vaxtarbroddur og ræktun, eins og t.a.m. kræklingarækt. Nýsköpun yrið einnig styrkt beint með fjárframlögum úr sjóðum sem verða til af veiðigjaldi/auðlindarentu.

Mikilvægt er að haft sé í huga að samkvæmt ákvæðum 1. mgr. 6. gr. laga nr. 116/2006 mega allir stunda fiskveiðar í frístundum til eigin neyslu, þó með ákveðnum skilyrðum. Engu síður er mikilvægt að tryggja þann rétt enn frekar með úthlutun veiðileyfa til svokallaðra strandveiða. Úthlutun aflaheimildanna og þar með stjórn á kerfinu verði fólgin í að ákveða fyrir fram magn og auglýsa veiðileyfi innan fjögurra svæða skipt eftir landshlutum. Bátar fái úthlutað veiðileyfum dreift á báta í stað daga og þau tengd við lögskráningu þeirra. Þannig er réttur einstaklings til veiða tryggður en um leið er reynt að koma í veg fyrir að stórir aðilar geri út marga báta til strandveiða. Með úthlutun leyfa á svæði og á bát ætti dreifing báta að verða skynsamlegri eftir möguleikum á að veiða. Bátar með kvóta umfram 50 þorskígildis-tonn fái ekki strandveiðiheimildir. Réttur til strandveiða rýrni í hlutfalli við keyptan nýtingar-

rétt báta. Báti með 25 tonna kvóta væri því heimilt að veiða 50% af úthlutuðum strandveiðiheimildum. Þegar bátur eignaðist 50 tonn skuli hann skila inn veiðileyfi sem þá verður endurúthlutað. Þetta væri hvati fyrir strandveiðibáta til að kaupa sig inn í stærra kerfið. Sambærileg regla gæti gilt um þá sem hafa selt frá sér kvóta. Réttur þeirra til strandveiða gæti þannig vaxið um 20% ári eftir sölu – þannig að eftir 5 ár fengju þeir fullan strandveiðirétt.

Hugmyndir um stærðir potta eitt og tvö byggjast annars vegar á að núverandi tilfærslur frá potti eitt til tvö eru um 3,5% af heildarþorskígildi og hins vegar á að koma með sterkari hætti til móts við byggðasjónarmið, nýliðun, nýsköpun og aðra vaxtarbrodda í greininni.

Afar breytilegt er hvað einstaka tegundir leggja til tilfærslunnar í dag. Þar eru margar með 0% en nokkrar þær helstu (þorskur, ýsa, ufsi og steinbítur) á bilinu 3–8% og jafnvel 10% í steinbít. Hugmyndin er að allir og allar tegundir leggi eitthvað í pott tvö og þannig verði munur jafnaður á milli útgerða sem einungis nýta hefðbundna stofna sem eru grunnur tilfærslunnar til strandveiða, línuvílnunar, byggðakvóta o.s.frv. í núverandi fiskveiðistjórnarkerfi. Einnig þarf að huga að milliríkjasamningum um nýtingu stofna og skipti á aflaheimildum vegna þeirra samninga. Aukningin eigi sér stað samhliða aukinni stofnstærð og þar með hærra aflamarki. Með því að auka aflamarkið um 3–5% og í sumum tegundum allt að 10% væri pottur tvö stórauðinn frá því sem nú er. Ef vel tekst til á næstu árum er rétt að endurskoða stærð potts tvö með það fyrir augum að hann stækki enn frekar á þar næstu árum en þó aldrei meira en 15% í einstökum tegundum samhliða stofnstærðaraukningu og jákvæðari reynslu af úthlutunum til potts 2.

Mikilvægt er að hafa í huga að árlegt aflamark sveiflast jafnt hlutfallslega hjá pottum eitt og tvö og eftir stofnstærð og ákvörðun um aflamark ársins, þ.e. hefur sömu áhrif á pottana til hlutfallslegrar aukningar eða minnkunar.

3. Nýting veiðigjalds sem sjávarútvegurinn greiðir.

Lagt er til að á nýtingarsamninga í potti eitt verði lagt árlegt veiðigjald, þ.e. svokölluð auðlindarenta. Veiðigjaldið verði hóflegt og tengt afkomu greinarinnar. Bent hefur verið á að mikilvægt sé að skilgreina hvað auðlindir séu, hverjar séu í eigu ríkis og hverjar falli undir hið óskilgreinda hugtak „sameign þjóðarinnar“. Jafnframt hefur verið bent á mikilvægi þess að jafnræði um gjaldtöku gildi á milli atvinnugreina.

Mikilvægt er að hluti auðlindarentunnar renni til greinarinnar sjálfrar til nýsköpunar, rannsóknar og markaðsstarfa. Einnig er nauðsynlegt að nýir aðilar geti sótt um styrk til nýsköpunar og rannsókna til að auðga þekkingu og nýtingu á auðlindinni. Þá er lagt til hér að hluti gjaldsins renni aftur til þess landsvæðis þar sem auðlindarentan verður til, einkum til mótvægis við að annars mætti halda því fram að um væri að ræða viðbótarskattlagningu, sérstaklega landsbyggðarinnar. Hluti af auðlindarentunni rynni síðan í ríkissjóð.

4. Nýsköpun og nýting hráefnis.

Mikilvægt er að umgengni um sjávarauðlindina sé ávallt eins og best verður á kosið. Því er lagt til að allt kapp verði lagt á að hlúa enn frekar að nýsköpun og meiri nýtingu þess hráefnis sem nú er illa nýtt eða hent. Setja þarf efnahagslega hvata til að stýra því en einnig er mikilvægt að horfa til umhverfislegra þátta.

5. Nýting sjávarauðlindarinnar á grundvelli vísindalegrar þekkingar og sjálfbærni lífríkis.

Hin vísindalega þekking hefur á síðustu árum þróast í átt að langtímanýtingarstefnu á einstökum tegundum. Settar hafa verið aflareglur, m.a. í þorski, sem byggjast á 20% aflareglu næstu fimm árin. Slík stefna hefur síðan fengið staðfestingu á alþjóðavettvangi, m.a. hjá

Alþjóðafiskveiðiráðinu (ICES). Mikilvægt er að sett verði langtímanýtingarstefna (aflaregla) um sem flestar tegundir og að allar tegundir verði skilgreindar sem nýtingarstofnar við Ísland. Einnig þarf að setja um nýtingarstofnana nýtingarstefnu, þ.e. ákvarða þarf heildarafla.

6. *Sjávarútvegur sem meira en veiðar.*

Mikilvægt er að árétta hversu háþróaður íslenskur sjávarútvegur er. Ekki er hægt að einblína á veiðar heldur verður að horfa á atvinnugreinina sem heild og hefur því verið haldið fram að einn helsti kostur íslenska kerfisins sé samþætting veiða og vinnslu. Lögð er áhersla á að styðja þá vinnu að gæða- og umhverfisvotta íslenskan sjávarútveg.

7. *Forusta íslensks sjávarútvegs.*

Íslenskur sjávarútvegur stendur vel á alþjóðavísu. Til að viðhalda áframhaldandi forustu má hvergi slaka á rannsóknum á sviðum sjálfbærrar nýtingar og samspili hinna ýmissa tegunda hafsins. Ekki síst þarf að huga að ýmsum umhverfislegum þáttum á alþjóðavísu og á innlendum vettvangi. Skoða skal notkun efnahagslegra hvata í fiskveiðistjórnarkerfinu til að tryggja sem mesta sjálfbærni í íslenskum sjávarútvegi.

Fylgiskjal II.

Sigurður Ingi Jóhannsson:

Nýjar hugmyndir um útfærslu strandveiða sem nýliðunar.

- Úthlutun strandveiðileyfa verði á grundvelli fiskveiðiársins, en bátar mega þó aldrei landa umfram 50% af heildarársstrandveiðiheimildum sínum innan sama mánaðar.
- Leyfum verði úthlutað til 5–7 ára.
- Þeir sem fara með 50 þorskígildistonnanýtingarrétt eða meira geta ekki sótt um strandveiðileyfi.
- Þeir sem selt hafa kvóta geta ekki sótt um strandveiðileyfi fyrr en 5–7 árum eftir sölu heimilda.
- Kostnaður við hvert strandveiðileyfi verði innheimtur við upphaf veiða. – Hugmyndir að gjaldi hafa verið um 10.000 kr. á hvert úthlutað þorskígildistonn.

1.

Veiðisvæðum skal skipt upp í fjögur landsvæði. Úthlutun strandveiði-/nýliðunarheimilda verði framkvæmd með þeim hætti að helmingi heimilda verði úthlutað jafnt á hvert svæði og helmingur á hvern þann bát sem hefur leyfi til veiðanna. Þar með er tekið mið af fjölda báta á milli svæða.

Hver bátur fær úthlutað ákveðnu magni sem hann má veiða á viðkomandi svæði og tímabili.

Strandveiðikvóti/nýliðunarkvóti er fyrir fram ákveðin – sem og heildarfjöldi strandveiðileyfa á hverju svæði. Verði umsækjendur fleiri en það hámark fara umsækjendur á lista og verður úrdráttur leyfa framkvæmdur á hverju ári eftir að gildandi leyfi koma til skiladags eða þeim skilað af öðrum ástæðum, t.d. kaupum á nýtingarrétti umfram 50 tonn.

Aflaum er því dreift á báta í stað daga innan svæðis eftir að skráningum til veiða er lokið 1. september ár hvert. Reglum um sóknardaga, lengd róðra, hámarksafla eða tegund veiðarfæra verður aflétt og nýttist kerfið þar með sem grunnur að nýliðun á mjög opnum og breiðum grunni.

Bátum er þannig gert kleift að veiða þann afla sem þeim verður úthlutað hvenær sem er árs, sem gefur kost á aðlögun eftir landsvæðum, fiskverði á mörkuðum og gæftum. Einnig er þar með stuðlað að auknu öryggi og hagræðingu.

Í lok fiskveiðiárs verður ónýttum heimildum úr kerfinu dreift á þá báta sem veiddu sínar heimildir og kæmu þar með til heimilda árið eftir.

Úthlutun verði á grunni þorskígilda og leyft verður að veiða allar tegundir með hvaða veiðarfærum sem er (nema ákveðnar viðkvæmar tegundir eftir ráðgjöf Hafró).

2.

Réttur til strandveiða rýrnar í hlutfalli við keyptan nýtingarrétt báta. Hlutdeild strandveiðiheimilda rýrnar þannig um 2% fyrir hvert tonn sem keypt er af heimildum. Báti með 25 tonna kvóta er því heimilt að veiða 50% af úthlutuðum strandveiðiheimildum. Þegar bátur hefur 50 tonna nýtingarrétt skal hann skila strandveiðileyfinu til ríkisins, enda það orðið óvirkt. Leyfinu verður þá endurúthlutað. Þessi þáttur er mikilvægur sem hvati fyrir nýliða til að stækka og verða að útgerðum án meðgjafar frá samfélaginu og um leið hleypa nýjum aðilum inn í strandveiðikerfið.

3.

Leyfum verður úthlutað út árið 2012 á báta og skip allt að 30 brúttótonnum, en óheimilt verður að selja eða flytja til leyfi og einungis verður mögulegt að skila leyfum til ríkisins. Verði bátur seldur fellur leyfið niður, leyfið er úthlutað á einstakling og bát. Einstaklingurinn má einungis hafa eitt leyfi, þarf að hafa skipstjórnarréttindi og þarf að vera sannarlega meiri-hluta eigandi viðkomandi báts.

Með innleiðingu breytinganna er skerpt á tilgangi strandveiða og dregið úr óánægju og óhagkvæmni núverandi fyrirkomulags.

